

"העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל אביב, רחוב גוררין 3, טלפון 243386-03. תאריך: 136 • מען מברקי: "עולמפרים" • מודפס ב"רפום החדש" בע"מ, תל-אביב, רחוב כך אבנר 10 • הפצה: "גר" בע"מ • גלופות: "צניקוגרפיה כספי בע"מ" • העורך הראשי: אורי אבנרי • המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.

קצא קרי

שתי השערוריות הכלכליות האחרונות, המסעירות עתה את המדינה, קשורות בשמותיהם של שני אישים: הבנאי טיבור רוזנבאום והפקיד הממלכתי הבכיר מיכאל צור.

התמוטטותו של הבנק הבינלאומי לאשראי שבשווייץ, בבעלותו של טיבור רוזנבאום, והסתבכות הכספית שנגרמה עקב כך לחברה לישראל, שהמנכ"ל שלה היה מיכאל צור, גרמו לזעזוע לא רק משום שהם נגעו לכיסו של כל אורח בישראל. היתה זו חוליה נוספת בשרשרת ההתמוטטות של בנייה הקלפים של הכלכלה הישראלית, שהבהירה כי אין מדובר כאן עוד בפרשת-שחיתות נוספת או בשערוריית ספקולטיבית, אלא בדברים הנוגעים לכל המיבנה הרעוע, המסולף והרקוב של השיטה הכלכלית הקיימת בישראל.

היה ברור כי אין זו החוליה האחרונה בשרשרת, אלא קריסת אגף נוסף שיש בה כדי לבשר התמוטטות ופיצוץ שערוריית נוספות.

עם היודע מימד השערוריה והיקפה, נסחפה דעתהקהל בישראל בהיסטריה בר נוסח, "תפסו את הגנב!" לא היה כימעט איש-ציבור המכבד את עצמו או בעל טור מצטנע, שלא ראה חובה לעצמו לגנות, להתרעם, לתבוע, להאשים, להוקיע ולהרעיש עולמות נוכח מה שנחשף בפרשיות אלה. אהדות-הדעות שהתגבשה בנושא זה, מהאופוזיציה הצעקנית ביותר ועד לאנשי המיסד האחראים-כביכול, לא יכלה שלא לעורר התפעלות.

היתה רק שאלה אחת, שכל המרימים עתה קולי-עקה בראש-חוצות לא השיבו עליה: איפה היו כל אלה קודם?

יתן למצוא היום רבים, בעיקר בין האחראים הישירים למסולת ה"פיגא" סית שיצצה מקופת-המדינה עשרות מיליוני דולרים, הרוחצים כיום בבקוין-כפיהם והמעדיים על עצמם ברמה: אמרנו, חזי הרנו! תהרינו!

אבל אם קיים גורם אחד במדינת-ישראל היכול להציג תעודות וקבלות על התראה מוקדמת ואזהרה מפני הצפוי למה שיינתן לשליטתם של האדונים רוזנבאום וצור, הרי זה, עם כל העוהה, עיתון זה.

שמותיהם של טיבור רוזנבאום ומיכאל צור אינם שמות אלמוניים גם לקוראי העולם הזה, שאינם מתעניינים בנושאים כלכליים דווקא. הם קישטו בדמויותיהם, ובמעלליהם רבים מגיליונות העולם הזה בפרט שנות קיומו. עקבנו במשך שנים אחר מעשייהם ותעלליהם, והתרענו בכתב-בית-ענף ובמילים בוטות שאינן משתמעות לשתי פנים, על הצפוי מהם.

רק אחד מאלה הצועקים כיום חס, לא רק שלא הצטרף לאזעקה בעת שהיה בה כדי להועיל. רבים מאלה פשוט אטמו את אוזניהם, טמנו ראשיהם בקרקע, התיישו ועברו לסדרת-היום על גילויים והאי שמות העולם הזה.

את כל מה שמעזים כיום אמצעי-התיק-שורת של ישראל לכתוב ולחשוף על טיבור רוזנבאום ומיכאל צור, אפשר למצוא בגיליונות ישינם של העולם הזה, מלפני הרבה הרבה שנים טובות ושמונות.

אבל דברים אלה היו בבחינת דבר אל הקיר.

הלקו של העולם הזה כחשיפת המסע וזה מעל עסקיו האמיתיים של איש העסקים טיבור רוזנבאום, כבנקאי של איש גוגי-הפשה האמריקאיים, כבר פורט בהרי חבה לפני שבועיים (העולם הזה 1934). כאן כבר הצטמצמו תפקידו של העיתון בפרסום בלבד. הברותו של אורי אבנרי בכנסת איפשרה לו להעלות את הנושא בפורום פרלמנטרי, להציג שאלות מביכות לשרי הממשלה, שנענו בהתחמקות. גם אז היה זה מאבק דו-קישוטי, שלא זכה לתמיכה מקרב מפלגות האופוזיציה האחרות, היוצר אות עתה מגידור כדי לנגח את השליטון בשל אחריותו לפרשה, שתיקתם או הוספת אותם כיום לשותפות מלאות לאחריות.

גם בעת הקמתה של החברה לישראל, היה קולו של העולם הזה אחד הקולות הבודדים, שניסו לעורר את דעת-הקהל בי אמצעות עיתון זה, ונאומים חזורים וגישי נים בכנסת, נגד ההרפתקה המסוכנת והגור אלת שבקמת חברה מיטילית זו, שהיתה הזמנה לספרות.

כאשר הובא חוק החברה לישראל ל-אישורה של הכנסת השישית בשנת 1969, היה קולה האחד של סיעת העולם הזה כוח חודש, אחד משלושת הקולות שהצביעו נגד קבלת החוק, בשל ההקלות הר מפליגות שניתנו בו למשקיעים הזרים.

כדאי להזכיר בהזדמנות זאת, כי כאשר הוגש חוק לקריאה ראשונה בכנסת נכתו באולם עשרה חברי כנסת בלבד. איש מאנשי הסיעות האופוזיציוניות של גח"ל ורק"ח לא טרח כלל להופיע לדיון, בכל הגילגולים של החוק תמכו שתי חטיבות גח"ל בהצעת הממשלה והצביעו עמה יחד בעד אישור החוק.

כעבור יומיים התקבל החוק בהרמת-יד של 12 חברי-כנסת בלבד. 9 הצביעו בעד — שלושה נגד: אורי אבנרי, שמואל מי קונים ואמיל חביבי.

בנאומו על החוק בעת שהוגח על שול-חן הכנסת לקריאה ראשונה, במאי 1969, אמר אורי אבנרי, בין השאר: "חוק זה, שאנו מציעים להחזירו לממשלה, מקפל בתוכו את כל התכונות הכלכליות של המיסד הקיים בישראל... זהו חוק פרוטקט ציוני מובהק, הקובע שמי שקרוב ל-מימסד הוא הזוכה, ומי שאיננו קרוב ל-מימסד איננו זוכה".

אורי אבנרי היה גם הנואם היחיד בכנ"ס שהזכיר בעת הליכות את אשיותו של מיכאל צור, שהיתמנה עוד לפני שי אושר חוק החברה לישראל, כמנכ"ל הר חברה, זמן קצר אחרי שהיה מעורב בי שערוריה בינלאומית במדינת אפריקאית. אמר אז אבנרי: "לא פלא הוא, שמנכ"ל החברה הזאת הוא... האיש האחראי ל-סקנדל הבינלאומי של סיריה-ליאונה. עכ שיו אנחנו מעתיקים את פעילותו, הברר כה לענייני-סנים, אולי דבר זה יימנע מאיתנו ברושט בחוץ. ואולי היה דווקא כדאי להעדיף את פעילותו בסיריה-ליאונה על זו אצלנו".

באותו נאום עצמו מתח אבנרי ביקורת גם על העובדה שהחברה לישראל שילמה סכום של מאה אלף ל"י לעורך הדיון גרעון האוונר, כיום שר-ללא-תיק בממש"ל, על רישום החברה. "אמרים לנו שי עלינו לפטור את החברה מעול הכיטחון, מעול ההגנה, על המדינה ומהשתתפות בתקציב המדינה... (הגנה) אין מטילים את רישום החברה על עורך-דין ממשלתי, אלא שוכרים לשם כך עורך-דין פרטי ומשלי מיסד לו סכום ענק כדי שירשום את הר חברה.

"זהו חוק המודה בפשיטת הרגל של הר ציונות", סיכם אז אבנרי את אחד מ" נאומיו בחוק החברה לישראל. בימים הר אחרונים הסתבר כי החוק סימל לא רק את פשיטת הרגל של הציונות, אלא את פשיטת הרגל של השיטה הכלכלית הקיימת בישראל.

במשך שנים רבות ורצופות, במאבק עיי קש שניראה לרבים טורדני, הפעלנו מערי-כות אזעקה ואזהרה מפני הפקדת חתולים מסוגם יגד רוזנבאום, צור, ואחרים — שגם תורם שניע ודאי בקרוב — על שמי רת השמנת של המדינה.

אין זה תענוג גדול להיווכח שצדקנו, כשזעקנו והכל אטמו אניהם משמוע. בסור פו של דבר, הר גבם אנתנו משלמים את החשבון.

גידול ממאיר כזה בעודו באיבו... בישראל נהוג כימעט ההיפך. לא זו בלבד שפקידים גבוהים נשארים שותפים לעיסקהם הקוד-מים, אלא שפקיד הזוכה למישרה הנכונה בממשלה, ממחר לא פעם להקים לו חברה מיסחרית משלו — אם בשמו ואם בשם קרוביו — ומתחיל לתת לעצמו את הד דמנות והרישיונות המובילים אל העושר, אנשים כאלה נמצאים בצמרת המישטרה, מישרד-הביטחון ומישרד ראש-הממשלה, ואלפי אנשים יודעים על כך מבלי להיח רד. השבוע נתגלה כי בצמרת מישרד הר מיסחר-והתעשייה נמצא אדם, שהפך שיטה זו לאמנות שלימה.

במרכז השערוריה עמד לא פחות ולא יותר מאשר מיכאל צור, מנהל החטיבה לסחר-חוץ במישרד המיסחר-והתעשייה. ב" נ לבין חברת זורו (חברה פרטית ששנ תפה בחברה ממשלתית חדשה שהוקמה לצורך סחר עם גאנה), סיבך סבך של קש רים מסחריים ומישפחתיים מוריס ביל קר.

רוזנבאום בשער "העולם הזה" * * * קשר עם ארגוני-הפשע

צור עצמו הוא בן למישפחת סוחרים ורבינים מגאליציה, עלה לארץ בעודו ילד, נכנס ללמוד בבית-הספר העממי הדתי בילין, והתבלט שם ע"ד-מהרה בכישרונו מ"ד במיוחד גילה צור הצעיר כישרון מו"סיקלי, ניצח על מקהלת בית-הספר. אך המוסיקה לא היתה כר מתאים לכישרונותיו של צור הצעיר, שחיבב צלילים אחרים. ע"ד-מהרה הפך הנער המתבגר לעסקן מיפלגתי צעיר, עמד בראש אירגון נוער המיוחרי בו קנה לעצמו השפעה בלתי-מצויה. ע"ד-כ"כ שעל קירות מועדוני התנועה נכתבו סימונת בלשון זו: "כה אמר מיכאל: עלה נעלה אם רצה נרצה!" מיכאל רצה בהחלט לעלות. אירגון הנור ער לה היה המקום המתאים לכך. הוא החל עוסק בעניינים פחות רעיוניים, יותר חומריים.

בשנת 1947, היה בן 25 שותף בחברת נעלי-מגן, במהרה נוספו לרשימה העיסקית שמות חדשים... אולם גם זה לא סיפק את צור. הוא שאף לגדולות ולנצרות יותר. הוא נזכר בקשרים רעיוניים ישנים: איש המיזרחי, הרמן הולנדר, שחזר מצליה שהתי מנה למנהל מישרד-המיסחר-והתעשייה, זכר לטובה את העסקן המיפלגתי הצעיר, החלטי לקרבו אל הקטרה. צור, הפקיד הממשלתי החדש, לא התפטר אף לא מאחת החברות הפרטיות שהיה קשור עימן.

אך כשם שצור עצמו נהנה מקשרים מיפלגתיים, הגיעה גם שעתו לגדולה טובות לחברים מיפלגתיים חדשים. במקרה זה היה פינחס רוזנברג, ידיד ותיק מהמיש"ד מרת הצעירה של המיזרחי...

וכן הלאה וכן הלאה, וכן הלאה, רשימה ארוכה של פגמים אסתטיים, מעשים שלא ייעשו, פרוטקציוניזם, אייבהכחה בין מותר ואסור, בין רכוש הפרט ורכוש הכלל, אילו היה מישוה טורח לקצץ אז את היבילית שצמחה כטפלה בגינת הכלכלה הישראלית, היו ודאי נחסכות לקופת המי דינה מיליוני לירות רבות, שירדו לטימיון בשערוריות כלכליות נוספות בהן היה צור מעורב בשנים שלאחרי-מכן.

מאז חזר העולם הזה שוב ושוב אל השערוריות של מיכאל צור, גילה, חשף, האשים.

אלא שאו הית קולו של העולם הזה כקול קורא במידבר, איש לא היה מוכן לריב עם פינחס ספיר הכל-יכול.

העולם הזה, מטיבעו, אינו עיתון המת רכזו כולו בבעיות כלכלה ומשק, ואינו מתימר להיות עיתון מיקצועי בתחום זה. אולם מאלף כיום לראות, במבט לאחור, עד כמה התגשמו — למרבה הדאבה — לא רק התחזיות הפוליטיות והחברתיות שהועלו על דפי עיתון זה, אלא גם הנבזר אות הכלכליות. לא היה צורך באשף-כס" פים, או בגאון-כלכלי תורן, כדי לנבא את

צור ככתבת "העולם הזה" * * * קשרים עם אנשי צמרת

כל אלה. ההיגיון הפשוט, השכל הישר והניתוח חסר-ההפניות, הם שהובילו עיתון זה להשמיע את מה שניראה בזמנו בעיני רבים כנבואות-זעם של שבועון רודף-סנסציות.

במיכאל צור, אבטיפוס אוסיני ל-מוצרי השיטה הכלכלית המסולפת ו-המשחיתה הקיימת בישראל, החל העולם הזה מטפל עוד לפני 17 שנה. אני מרשה לעצמי לצטט להלן באריכות, מתוך כתבה שפורסמה בגיליון העולם הזה (1039) שהרי פיע ב-4 בספטמבר 1957, ושנשאה את הכותרת מעוז צור-רוזנברג, הדברים מדבריים בעד עצמם. אין צורך להוסיף עליהם דברי ביאור והסבר, אין גם צורך לשאול את השאלות המתבקשות. כל קורא שיעי ניו בראשו, יוכל לעשות זאת באותה מידה של כישרון.

הנה מה שנכתב באותה כתבה, שהציגה בפני הציבור הישראלי, לפני 17 שנים, את אבטיפוס מיכאל צור:

ההשקפה המיסחרית הטובה ביותר היא קרוב-מישפחה במקום הנכון בממשלה. אומנם, משכורתו דלה, אך ידו נמצאת על הכרז המודים את מקורות העושר למ"עוניניים — רישיונות וייצוא, הנחות מכס והטבות-מטבע.

הבעייה אינה ישראלית דווקא. אולם במ"דיות אחרות מקפיד הציבור לרשע כל

העולם הזה 1936